

2005:1

Nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador

– Genomslaget i Blekinge Län

Rapport, år och nr: 2005:1

Rapportnamn: Nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador - Genomslaget i Blekinge län

Utgåva: 1

Utgivare: Länsstyrelsen Blekinge län, 371 86 Karlskrona.

Hemsida: www.k.lst.se (kan hämtas/beställas via hemsidan)

Dnr: 700-0196-05

Författare/Kontaktperson: Lena Karlsson

Foto framsida: Okänd

Layout: Lena Karlsson

ISSN: 1651-8527

Förord

I oktober år 2000 kom propositionen ”Nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador”. Handlingsplanen är ett led i Sveriges förändrade alkoholpolitik.

Länsstyrelsen i Blekinge har sedan november 2002 arbetat, tillsammans med länets kommuner, med att stimulera utvecklingen av målinriktade och samordnade förebyggande insatser på kommunal nivå.

Länsstyrelsens verksamhet regleras enligt regleringsbrevet. Dock finns inte alkohol- och drogförebyggande och främjande folkhälsoarbete riktat mot kommunen reglerat. Länsstyrelsen i Blekinge har själv valt att bedriva denna verksamhet med ekonomiskt stöd från Socialdepartementet. De riktlinjer som finns för det främjande och förebyggande arbetet återfinns i nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador, narkotikapropositionen samt folkhälsopropositionen.

Kommunerna i Blekinge har de senaste två åren arbetat enligt handlingsplanerna för att ta fram en hållbar kommunal struktur för ett långsiktigt förebyggande arbete inom alkohol- och drogområdet. Resultatet av detta arbete har i de flesta fall inneburit att kommunen har vidgat sitt perspektiv till att omfatta hela folkhälsoområdet.

Föreliggande rapport fokuserar på den förändring som nationella handlingsplanen samt statsbidragen till alkohol- och drogförebyggande insatser har medfört i Blekinge län på regional och lokal nivå. Rapporten ska stimulera till ett fortsatt stärkt förebyggande arbete i länet.

Rapporten är sammanställd av Lena Karlsson, Länsamordnare i alkoholfrågor vid Länsstyrelsen i Blekinge. Författaren vill rikta ett stort tack till samtliga intervjupersoner.

Ann-Christine Petersson

Socialdirektör

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning	6
Bakgrund och lägesbeskrivning.....	6
Syfte	6
Metod	7
Begrepp	7
Förebyggande arbete i Blekinge.....	8
Relationer	8
Samordning.....	9
Förebyggande arbete / Folkhälsoarbete	10
Politisk förankring:	10
Skolan:.....	11
Projektets spinn-off-effekter hos andra aktörer i länet.....	11
Sammanfattning – Förändringar	12

Sammanfattning

Sedan 2002 har Blekinges kommuner och Länsstyrelsen arbetat med att ta fram målinriktade och samordnade förebyggande insatser inom alkohol- och drogområdet. Detta har skett på olika sätt.

I varje kommun samt på Länsstyrelsen finns det eller har det funnits samordnare för arbetet med att förebygga alkohol- och drogsador. I skrivande stund finns Länsstyrelsens länssamordnare samt en kommunal samordnare kvar. Denna samordnare har fastanställts av sin kommun. Ytterligare två kommuner planerar fasta samordnartjänster under 2005 men av olika anledningar har tillsättandet av tjänsten inte kunnat kombineras med projektets avslut. Länsstyrelsen har erhållit medel från Socialdepartementet för att bedriva sin verksamhet även under 2005.

Samordnarnas arbete har inneburit att det förebyggande arbete som bedrivs i Blekinge idag är mer samordnat och det finns en större samverkan mellan aktörer, både inom och utom kommunen. Relationerna mellan aktörerna har förändrats och kännedomen om varandra har förbättrats.

Gemensamt för kommunerna är att efter två års arbete är frågan om alkohol- och drogförebyggande och folkhälsofrämjande arbete aktuell på den politiska agendan.

Den förändring som har skett i Blekinge ligger kanske inte främst på insatsnivå, även om de reella insatserna idag är fler och mer samordnade än tidigare. Den förändring som Länsstyrelsen i Blekinge län vill framhålla är den som har skett i attityden till förebyggande arbete hos kommunerna. Alkohol- och drogförebyggande och folkhälsofrämjande frågor har gått från att vara en angelägenhet för socialtjänst och skola till att vara en angelägenhet för hela kommunen.

Inledning

Bakgrund och lägesbeskrivning

12 oktober 2000 överlämnade regeringen propositionen ”Nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador” till riksdagen (Prop. 2000/01:20). Syftet med propositionen är att ”lägga fast grundvalarna för en alkoholpolitik som leder till minskad alkoholkonsumtion och begränsade alkoholskador” (Prop. 2000/01:20, sid. 1).

Sverige har förlorat sina starkaste alkoholpolitiska kort, prisinstrumentet samt begränsad tillgänglighet, i och med vårt medlemskap i EU. Medlemskapet förändrar vår egen möjlighet att påverka införelskvoter och prissättning. Sedan Nationella handlingsplanen kom har förutsättningarna förändrats än mer. Den 1 januari 2004 slopas införelsekvoterna helt och utredningen ”Var går gränsen” (SOU 2004:86) föreslår skattesänkningar i linje med våra grannländer.

I Nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador står det att även i fortsättningen ska en minskning av alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar vara målet för vår alkoholpolitik. Men på grund av ovan nämnda förändring i förutsättningen att själva påverka vår inhemska alkoholpolitik ska nu inriktningen vara att utveckla målinriktade och samordnade förebyggande insatser på kommunal nivå. Förebyggande arbete blir vårt starkaste kort i alkoholpolitiken.

Blekinges kommuner, Karlskrona, Ronneby, Karlshamn, Sölvesborg och Olofström, har tagit sig an uppdraget med att skapa ett målinriktat och samordnat förebyggande arbete med stöd av de statsbidrag till förebyggande insatser som har kunnats sökas via Länsstyrelsen. Samtliga kommuner projektanställde en alkohol- och drog- eller folkhälso-samordnare. Länsstyrelsen i Blekinge projektanställde en läns-samordnare i alkoholfrågor för att stödja och följa det kommunala arbetet. I läns-samordnarens uppdrag ingick också att koordinera det alkohol- och drogförebyggande arbetet med andra folkhälsofrågor.

Som de kommunala samordnarnas titlar antyder har Blekinges kommuner valt olika inriktning på sitt arbete. Några kommuner har arbetat med fokus på förebyggande arbete vad gäller alkohol och droger medan andra har lyft in alkohol- och drogarbetet i ett folkhälsofrämjande perspektiv.

Idag finns det en kommunal samordnare kvar. Från och med 2005 är denna tjänst en tillsvidareanställning. Ytterligare två kommuner i länet planerar att inrätta fasta samordnartjänster under 2005.

En kommun avslutade projektet efter ett år och samordnaren lämnade kommunen.

En kommun har inga färdiga planer på en fortsättning av samordnarens tjänst.

Syfte

Denna rapport fokuserar på den förändring som har skett inom det alkohol- och drogförebyggande och folkhälsofrämjande arbetet i Blekinge sedan kommunerna år 2002 ansökte om medel till samordnartjänster.

Rapportens frågeställning är: Hur har nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador, med tillhörande statsbidrag, påverkat det alkohol- och drogförebyggande arbetet i Blekinge?

Metod

Materialet för att besvara rapportens frågeställning har inhämtats under de två år som projektet pågått utav Länsstyrelsens länssamordnare.

Intervjuer: Länssamordnaren har under projektets gång genomfört intervjuer med de kommunala samordnarna. Detta för att fastställa såväl enskilda som gemensamma behov samt förändringen i dessa över tiden. En avslutsintervju har genomförts i varje kommun under hösten 2004. Intervjupersonerna har varit samordnarna, i den mån de funnits kvar, deras chef samt en ansvarig för det fortsatta arbetet.

Avstämningar och slutrapporter: Kommunerna har inkommit med avstämningar varje halvår under projektets gång samt en slutrapport vid projektets slut.

Nationella dokument: Nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador (prop. 2000/01:20), narkotikapolitiska propositionen (2001/02:91) samt ”Mål för folkhälsan” (prop. 2002/03:35).

Begrepp

I Blekinge har fyra kommuner inrättat folkhälsoråd och den femte kommunen förväntas inrätta ett under 2005. Dessa råd har olika benämningar; Välfärdsråd, Hälsoråd, Folkhälsoberedning. Fortsättningsvis kommer dessa råd att benämnas Folkhälsoråd.

Förebyggande arbete i Blekinge

Relationer

I Blekinge har det skett en relationsförändring mellan aktörerna på central, regional och lokal nivå inom området.

Alkohol- och drogförebyggande arbete är ofta ett uppdrag som i kommunen ålagts socialnämnd och/eller barn- och utbildningsnämnd. Traditionellt samarbetar man inte mellan kommunerna i Blekinge inom detta område. På samma sätt fanns det inget samarbete mellan kommun och regional nivå. Detta för att Blekinge saknar ett kommunförbund och det regionala samverkansorgan som finns handhar inte dessa frågor. Länsstyrelsens traditionella roll är som tillsynsmyndighet över bland annat olika typer av missbruksvård och inte som samarbetspartner i förebyggande arbete.

Relationer mellan lokal och central nivå inom detta område har tidigare mest funnits mellan kommunala alkoholhandläggare och (dåvarande) Alkoholinspektionen rörande tillståndsgivning till krogar och tillsyn över dessa.

Idag finns ett nära samarbete mellan kommunerna, och mellan Länsstyrelsen och kommunerna, inom det alkohol- och drogförebyggande och folkhälsofrämjande området. Länsamordnaren har samlat de kommunala samordnarna i en grupp som har bestått under hela projektiden. Ett av gruppens syften har varit att fungera som en informationskanal mellan central nivå, via regional, till den lokala nivån. Gruppen har också fungerat som ett diskussionsforum där problem och lösningar har bollats mot varandra. Startpunkten togs i att gemensamt definiera samordnarens roll, att strukturera upp kommunernas mål och samordnarnas arbetsbeskrivningar samt identifiera arbetsmetoder för att uppnå målen. Denna gemensamma start har bidragit till en öppen och otvungen relation mellan samordnarna.

Relationen till Länsstyrelsen har underlättats av att länsamordnaren har varit fri från tillsynsansvar och annan myndighetsutövning. Tjänsten har haft en stödjande och samordnande funktion gentemot de kommunala samordnarna.

I Blekinge har den mesta kommunikationen mellan lokal och central nivå gått genom länsamordnaren. Avståndet har minskat mellan nivåerna då varje län har sin egen kontaktperson på Alkoholkommittén vilket underlättar kontakten både för länet och för kommunerna. Kommittén gör också kommunbesök där samtliga parter får presentera sig och sina verksamheter. Tre av Blekinges kommuner har haft besök under de två år som verksamheten har bedrivits.

Vidare har Alkoholkommittén och Mobilisering mot narkotika med jämna mellanrum samlat länsamordnarna till informations- och diskussionsmöten vilket underlättar kontakten mellan de olika länen. Statens folkhälsoinstitut har även de varit aktiva i Blekinge. Genom Länsstyrelsen och de kommunala alkoholhandläggarna har FHI skapat en relation med varje kommun genom arbetet med ansvarsfull alkoholservice. Detta arbete har också inneburit att helt nya aktörer, som krögare och krogpersonal, har knutits till det alkohol- och drogförebyggande arbetet på regional och lokal nivå.

Under avslutsintervjun anger en kommun särskilt att kontakten med regional och central nivå har fungerat på ett tillfredställande sätt. Länsstyrelsen i Blekinge har dock fått kritik från en kommun när det gäller hanteringen av statsbidragen. De menar att kommunen inte får feedback på de obligatoriska avstämningar som de insänder till Länsstyrelsen, något som de önskar. Länsstyrelsen i Blekinge har tagit kritiken till sig och kommer nu att se över de rutiner som omger distribueringen av statsbidragen.

De förändringar som skett i relationen mellan de olika aktörerna är betydelsefull för det fortsatta arbetet.

Samordning

I Blekinge har det tidigare varit brist på samordning av alkohol- och drogförebyggande verksamhet, både inom och mellan kommunerna, något som upptäckts genom de kommunala samordnarnas arbete. I de flesta fall har bra arbete bedrivits men kännedomen om varandra har varit dålig.

Idag är bilden en annan i de flesta av kommunerna. Vid avslutsintervjuerna framkommer det att tre kommuner anser att de har fått ut det som de förväntade sig av projektet, med bonuseffekter. Man anser att den stora vinsten är just den samlade bilden av de kommunala insatserna, som är ett resultat av samordnarnas arbete.

Samordnarnas arbetssätt skiljer sig från kommun till kommun. Detta på grund av hur uppdraget formulerats ifrån början men också på grund av samordnarens placering i den kommunala organisationen samt tidigare erfarenheter. I de kommuner där samordnaren har ett förflutet inom socialtjänsten är tjänsten mer operativ. Kommunikationen (samordningen) går främst i de informella kontaktnät som byggts upp under tidigare tjänst och främst med socialtjänstens traditionella samarbetspartners. Detta är positivt på så sätt att samordnaren har tagit sig in i de utvalda förvaltningarna. Det innebär att man har hittat rätt samarbetspartner på insatsnivå men man har inte tillfullo lyckats lyfta samordningsuppdraget till en högre nivå. I de kommuner där samordnaren kommit utifrån finns en bättre förankring av uppdraget eftersom samordnaren är hänvisad till de formella kanalerna. Uppdraget måste vara förankrat på en högre nivå för att samordnaren ska kunna ta sig fram.

En samordnare säger att det krävs generositet från andra för att det ska vara möjligt att vara samordnare. Detta tyder på att samordnaren inte har det mandat från högre nivå som finns i de kommuner med bättre förankring av samordnarens uppdrag.

Generellt kan man säga att samordnarna inte känner att samverkan är något problem eftersom det finns en vilja hos kommunens personalgrupper att arbeta med frågorna. Problemet är snarare brist på resurser och då främst tid, ingen vill ha mer att göra. Det är bland annat när sådana problem uppstår som förankringen på högre nivå är avgörande för verksamhetens resultat.

Samordningen inom kommunen stärks också i och med att alla kommunerna har eller håller på att inrätta folkhälsoråd. I alla kommuner utom en har samordnarens arbete nämligen en klar koppling till folkhälsoarbetet.

En kommun hade ett heltäckande folkhälsoperspektiv redan från projektets start. I ytterligare tre kommuner har projektet väckt tanken på att höja blicken och inordna det alkohol- och drogförebyggande arbete i ett folkhälsofrämjande arbete. I en kommun finns det endast lite koppling mellan samordnarens arbete och det kommunala folkhälsoarbetet. I avslutsintervjun anger intervjupersonerna från denna kommun att alkohol- och drogförebyggande arbete även i fortsättningen kommer att ligga under socialtjänsten även om det kommer att tangera det övriga folkhälsoarbetet då kommunen har ett barn- och ungdomsperspektiv på detta.

Förutom den samordning som finns över kommungränserna via länets samordnargrupp, har tre kommuner ett nära samarbete inom förebyggande arbete i skolan (STAD-projektets ”Steg för steg”). De tre kommunerna anger detta samarbete som mycket positivt och deltagandet från skola, elever och föräldrar är högt. Även Bromölla kommun i Skåne deltar i samarbetet.

För att samordningen och erfarenheterna som gjorts under de två år som projektet har pågått inte ska gå förlorade när flera av samordnarna slutar sina tjänster, kommer länsamordnaren även i fortsättningen att samla samordnare och represententer för kommunerna till erfarenhetsutbyte och diskussion. I avslutsintervjuerna anger den kommun som avslutade projektet efter ett år att de saknar en samordning över länet i dessa frågor. Kanske just för att de inte haft någon representant i länets samordnargrupp. Detta tyder på att en dialog mellan kommunerna samt med den regionala nivån är värdefull och ansvaret läggs på länssamordnaren att åstadkomma detta även under 2005.

Förebyggande arbete/Folkhälsoarbete

Den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador samt statsbidragen till förebyggande verksamhet har haft en positiv effekt i Blekinge. Det har även folkhälso-propositionen med sina 11 mål. Fyra av fem kommuner har valt att i fortsättningen inordna alkohol- och drogförebyggande arbete under folkhälsoarbetet. Detta gör att man sätter in alkohol- och drogproblematiken i en större kontext, vilket motverkar att förebyggande arbete blir isolerade insatser.

I Blekinge pågår många insatser inom det alkohol- och drogförebyggande och det folkhälsofrämjande området, både inom och utom samordnarnas projekt. Länsstyrelsen vill framhålla två områden som utkristalliserat sig ur samordnargruppens arbete och som har påverkat både länet och den enskilda kommunen. Områdena är bristande förankring av samordnarnas uppdrag hos de kommunala politikerna respektive svårigheten att hitta vägar till samarbete med skolan. Att hitta lösningar på dessa problemområden har varit samordnargruppens uppgift, tillsammans med andra aktörer som verkar i länet.

Politisk förankring

Landstinget och Länsstyrelsen har tillsammans sökt skapa en större medvetenhet hos de blekingska kommun- och landstingspolitikerna vad gäller folkhälsofrämjande arbete. Detta på grund av att de kommunala samordnarna har upplevt en brist på engagemang från den politiska nivån. Under hösten 2004 arrangerades en folkhälsokonferens med landshövdingen som inledande och avslutande talare. Målgruppen var kommun- och landstingspolitiker samt chefstjänstemän och syftet var att skapa en förankring i länet

för det fortsatta folkhälsoarbetet. Konferensen fick en god uppslutning från målgruppen och kommunalråd från fyra kommuner samt ett landstingsråd medverkade.

Till detta kommer även det förankringsarbete som de kommunala samordnarna har bedrivit i den egna kommunen.

Skolan

Problematiken för samordnarna att nå in i skolans värld har angripits på två olika sätt. Efter en tids trevande har det bildats ett nätverk för hälsofrämjande skolutveckling i Blekinge. Initiativtagare till detta är länets samordnargrupp, Länsstyrelsen, Landstinget, Blekinge tekniska högskola, Blekinge idrottsförbund samt representanter från skolan (förskola, grundskola samt gymnasium). Trots att nätverket är nytt och endast träffats en gång är det god uppslutning från skolpersonal runt om i länet vilket tyder på ett behov av ett sådant nätverk.

Vidare har, som redan nämnts, tre blekingekommuner och en skånekommun gått samman för att arbeta efter STAD-projektets arbetsmodell, Steg för steg. Det är en utbildning som inte fokuserar på någon speciell problematik utan syftar till att stärka skyddsfaktorerna och minimera riskfaktorerna i unga människors liv. Utbildningen omfattar skolpersonal, elever och föräldrar. Arbetet är initierat av en av Blekinges kommunala samordnare som också fungerar som handledare för hela arbetet.

Projektets spinn-off-effekter hos andra aktörer i länet

Samordnarnas arbete i länet har genererat verksamhet hos andra aktörer, både utom och inom länet.

Utom länet sker ett nära samarbete på länsnivå mellan Blekinge, Kalmar, Kronoberg och på sista tiden också Jönköpings län. Dessa län har egna projekt enligt nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador. Samarbetet gäller främst erfarenhetsutbyte men också gemensamma projekt så som studier och kartläggningar. Samarbete mellan dessa län är inte unikt för detta projektet men bör ändå lyftas fram för att visa på sydostregionens engagemang i frågan.

Inom länet på regional nivå har Blekinge tekniska högskola blivit en viktig samarbetspartner. Detta främst genom högskolans omfattande alkoholförebyggande arbete gentemot studenterna. Då högskolan är uppdelad i tre campus i tre av länets kommuner påverkas större delen av länet av studentlivet. Således påverkas också kommunernas förebyggande arbete av det arbete som bedrivs av högskolans studentskoterskor vilket gör dem till givna samarbetspartners.

Landstinget Blekinge är också en stor och viktig samarbetspartner, både kommunalt och regionalt. Landstingets folkhälsostrateg har uppväntat samtliga kommuner om att bilda kommunala folkhälsoråd där även landstingspolitiker är representerade. Resultatet har blivit att de flesta kommuner har inrättat denna typ av råd. Det har förekommit diskussioner mellan länets kommuner och Landstinget angående medfinansiering av samordnartjänsterna. Detta har inte kommit tillstånd vilket kommunerna uttrycker en besvikelse över under avslutsintervjuerna.

Däremot uppger flera kommuner att man idag har ett närmre samarbete med primärvården än tidigare. Två kommuner uppger att de planerar på att starta ungdomsmottagningar där primärvård och socialtjänst tillsammans står för huvudmannskapet.

Landstinget har även blivit en nära samarbetspartner till Länsstyrelsens länsamordnare inom flera områden, som tidigare har nämnts.

I de kommuner där samordnare har verkat sedan 2002 har de brottsförebyggande råden en fungerande, och i vissa fall också stärkt, verksamhet. Lokala BRÅ är något som existerar utanför detta projekt men bör ändå nämnas eftersom samordnarna i de flesta kommuner har blivit en nyckelperson i råden.

Kommunerna och Länsstyrelsen ställer idag större krav på polismyndigheten angående samarbete inom området än tidigare. Samordnarnas verksamhet under två år har väl visat hur viktig polisens delaktighet i det förebyggande arbetet är, detta gäller även folkhälsofrämjande verksamhet. De flesta kommunerna anger att polisen är den svåraste organisationen att få till stånd en samordning med. Samordningen mellan polisen i Blekinge och Länsstyrelsen har fungerat bra. Inom ansvarsfull alkoholservice har polisen ett stort engagemang, ett engagemang som oftast är knutet till den enskilde polismannens intresse för frågan.

Sammanfattning – Förändringar

Det har skett stora förändringar i länets kommuner inom förebyggande verksamhet på grund av nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador, narkotikapropositionen, folkhälso propositionen samt statsbidragen.

Förändringar har även skett på länsplanet. Genom länsamordnaren har Länsstyrelsen, som traditionellt inte arbetar med folkhälsofrågor, tagit ett grepp om folkhälsoarbetet och inordnat det under myndighetens arbete med hållbar utveckling. Folkhälsan sätts på så sätt in i ett större perspektiv tillsammans med ekologi och ekonomi för att skapa en hållbar miljö och tillväxt samt ”hållbara människor”.

Länsstyrelsen i Blekinge har tidigare, i sociala sammanhang, inte haft något större samarbete med Blekinge tekniska högskola eller polisen, och inte heller samarbetat med Landstinget. Projektet med att förebygga alkoholskador har knutit de länsövergripande aktörerna samman vilket ger en grund för ett stabilt förebyggande arbete i framtiden.

Länsstyrelsen anser att den stora förändringen främst har skett i kommunernas attityd till förebyggande verksamhet. Under avslutsintervjuerna anger fyra av fem kommuner att resultatet av samordnarens arbete är direkt kopplat till kommunens planering av det framtida folkhälsoarbetet.

Förändring av rutiner och mönster tar tid. Länsamordnaren Anders Svalin i Kalmar län uttrycker det så här: ”Vi står idag där miljöarbetet befann sig för 15 år sedan”. Statsbidragen är viktiga för att en hållbar förändring ska komma tillstånd. En kommun menar att det är en stor fördel att få ta del av statsbidragen då dessa pengar har påskyndat en process som annars skulle tagit mycket längre tid. Kommunerna är idag mer förberedda att ta sig an uppdraget med att förebygga alkoholskador än de var när de första ansökningarna om statsbidrag inkom till Länsstyrelsen 2002.

Däremot anser samtliga Blekinges kommuner att det är ett problem med den kortsiktiga bidragsgivningen med ettårsintervaller. Detta gör det svårt att långsiktigt planera det förebyggande arbetet och samordnarnas tjänster. En kommun menar att de har tre tidsintervaller att jobba efter; den långsiktiga kommunala viljan, mandatperioden och budgetperioden. För att minska ryckigheten i verksamheten önskar man att bidragsgivningen planeras över ett större antal år. Detta kan också underlätta övergången från projektverksamhet till ordinär kommunal verksamhet.

Uppslutningen till och deltagandet av kommun- och landstingspolitiker på Blekinges folkhälsokonferens 2004 tyder på att alla kommunerna anser att folkhälsoarbetet är viktigt och värdefullt för framtiden.

Förändringen i relationen mellan olika aktörer på olika nivåer, och attityden hos dessa, har lagt grunden för en hållbar samordning i Blekinge. Denna samordning ger i sin tur bättre förutsättning för ett långsiktigt arbete och ett mer effektivt resursutnyttjande. Tack vare de projekt, enligt nationella handlingsplanen, som har bedrivits i Blekinge finns idag en koppling mellan områdets olika aktörer på olika nivåer. Nu sker samverkan inte bara mellan den egna kommunens förvaltningar utan även mellan kommunerna med stöd av regionala aktörer.

Länsstyrelsen Blekinge län
371 86 Karlskrona
Tel: 0455-870 00.
E-post: lanstyrelsen@k.lst.se
www.k.lst.se

Rapporter Länsstyrelsen Blekinge län ISSN 1651–8527